

POSTANOWIENIE

Dnia 10 lutego 2016 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Dariusz Zawistowski (przewodniczący)

SSN Antoni Górski (sprawozdawca)

SSN Hubert Wrzeszcz

w sprawie z wniosku Operatora Gazociągów Przesyłowych G. S.A.
w W.

przy uczestnictwie U. C., E. K. i Skarbu Państwa - Starosty D.
o stwierdzenie nabycia służebności gruntowej przez zasiedzenie,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 10 lutego 2016 r.,
skargi kasacyjnej wnioskodawcy
od postanowienia Sądu Okręgowego w R.
z dnia 22 lipca 2014 r.,

**uchyła zaskarżone postanowienie w części oddalającej
wniosek o zasiedzenie służebności gruntowej odpowiadającej
treści służebności przesyłu, dotyczącej przebiegu i eksploatacji
gazociągu D. zlokalizowanego na działce nr [...] położonej
w D. obręb nr. 3 objętej Księgą wieczystą
nr [...] oraz orzekającej o kosztach postępowania
i przekazuje sprawę w tym zakresie Sądowi Okręgowemu
w R. do ponownego rozpoznania i rozstrzygnięcia
o kosztach postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Sąd Rejonowy w D. postanowieniem z dnia 11 października 2013 r. stwierdził w pkt I, że „z dniem 1 stycznia 1975 r. Skarb Państwa nabył z mocy prawa przez zasiedzenie służebność gruntową odpowiadającą w swej treści służebności przesyłu polegającą w szczególności na prawie założenia, przebiegania i eksploatacji gazociągu D. relacji S. – T. zlokalizowanego na działce nr [...] położonej w D. obręb nr 3 objętej Księgą Wieczystą nr [...] prowadzoną przez Sąd Rejonowy w D. wraz ze strefą eksploatacyjną tego gazociągu po 3 metry bieżące liczone w obie strony od osi gazociągu, który to pas został opisany w opinii biegłego geodety W. D. z dnia 17 sierpnia 2013 r. oraz na kopii mapy ewidencji gruntów w skali 1:2000 i kopii mapy zasadniczej w skali 1: 2000 stanowiącymi załączniki do opinii” oraz w pkt II, że „z dniem 14 stycznia 1975 r. Skarb Państwa nabył z mocy prawa przez zasiedzenie służebność gruntową odpowiadającą w swej treści służebności przesyłu polegającą w szczególności na prawie założenia, przebiegania i eksploatacji gazociągu D.7 relacji S. – T. zlokalizowanego na działce nr [...] położonej w D. obręb nr 3 objętej Księgą Wieczystą nr [...] prowadzoną przez Sąd Rejonowy w D. wraz ze strefą eksploatacyjną tego gazociągu po 3 metry bieżące liczone w obie strony od osi gazociągu, który to pas został opisany w opinii biegłego geodety W. D. z dnia 17 sierpnia 2013 r. oraz na kopii mapy ewidencji gruntów w skali 1: 2000 i kopii mapy zasadniczej w skali 1: 2000 stanowiącymi załączniki do opinii”.

Postanowieniem z dnia 22 lipca 2014 r. Sąd Okręgowy w R. zmienił zaskarżone postanowienie w ten sposób, że oddalił wniosek i orzekł o kosztach postępowania.

W sprawie ustalono, że uczestniczki E. K. i U. C. są współwłaścicielkami po 1/2 części działki numer [...] o powierzchni 0,7167 ha położonej w D. obręb numer 3, objętej księgą wieczystą numer [...], przez którą przebiegają 2 gazociągi wysokoprężne stanowiące własność wnioskodawcy o średnicy 400 mm i 700 mm, według znajdujących się na tej nieruchomości słupków znacznikowych. Strefa eksploatacyjna dla każdego z gazociągów wynosi po 3m obustronnie od osi każdego z gazociągów.

Gazociąg D. wybudowano w oparciu o następujące decyzje: zaświadczenie lokalizacji ogólnej nr 10 znak: .../58 z dnia 8 listopada 1958 r., decyzję nr .../59 z dnia 13 października 1959 r. wydaną przez Ministerstwo Przemysłu Ciężkiego, zaświadczenie o lokalizacji szczegółowej numer 41 znak: ...41/59, wydane przez Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej w R. z dnia 12 grudnia 1959 r. Natomiast gazociąg D. 7 wybudowano w oparciu o następujące decyzje: decyzję nr ...11 zatwierdzającą założenia projektowe budowy gazociągu znak: .../63, wydaną dnia 31 lipca 1963 r. przez Ministra Górnictwa i Energetyki, zaświadczenie lokalizacji ogólnej numer .../64 znak: ...18/64, wydane dnia 27 stycznia 1964 r. przez Komisję Planowania przy Radzie Ministrów; Zespół Gospodarki Terenowej, decyzję zezwalającą na budowę gazociągu znak: ...26/1/64, i wydaną dnia 3 lutego 1964 r. przez Prezydium Powiatowej Rady Narodowej w D.; Wydział Spraw Wewnętrznych.

Pierwszy gazociąg odebrano i przekazania do użytku (eksploatacji) w dniu 5 maja 1961 r., a drugi gazociąg w dniu 14 stycznia 1965 r.

W sprawie jest bezsporne, że wnioskodawca jest kolejnym następcą Zakładu Gazowego, do którego należały oba gazociągi.

Sąd Rejonowy stwierdził, że poprzednik prawny wnioskodawcy był posiadaczem służebności gruntowej odpowiadającej służebności przesyłu, gdyż przedsiębiorstwo gazownicze posadowiło w 1961 r. na działce numer [...], położonej w D., obręb numer 3 gazociąg D.. a w 1965 r. gazociąg D. 7 i od tego też czasu korzysta z tych gazociągów oraz z nieruchomości, na której zostały one posadowione, a ówcześni właściciele tej nieruchomości nie czynili poprzednikowi prawnemu wnioskodawcy i wnioskodawcy w tym zakresie żadnych przeszkód.

Zdaniem sądu I Instancji władztwo przedsiębiorstwa gazowniczego nad nieruchomością, na której znajduje się linia gazowa było faktycznym władztwem w granicach, jakie wykonuje uprawniony z tytułu służebności, co pozwala uznać to przedsiębiorstwo za posiadacza służebności. Posiadanie to miało charakter korzystania z trwałego i widocznego urządzenia.

Sąd Rejonowy ustalił, że na nieruchomości uczestników znajdują się słupki znacznikowe gazociągu, a zatem uczestnicy i ich poprzednicy prawni posiadali

wiedzę o usytuowaniu gazociągu na ich nieruchomości. Wiedzę taką mogli również uzyskać w oparciu o mapy zasadnicze, na których urządzenia podziemne są ewidencjonowane.

Ponieważ przedmiotowe linie gazowe zostały posadowione w oparciu o decyzje administracyjne, a następnie odebrane protokołami odbiorów należy przyjąć, że poprzednik prawny wnioskodawcy działał w dobrej wierze. Gazociąg D. został odebrany protokołem w dniu 5 maja 1961 r., jednak kierując się treścią przepisów wprowadzających kodeks cywilny, Sąd Rejonowy stanął na stanowisku, że termin zasiedzenia powinien być liczony od dnia 1 stycznia 1965 r., tj. daty wejścia w życie kodeksu cywilnego. W przypadku zaś linii D. 7 termin rozpoczął bieg w dniu 14 stycznia 1965 r. (data odbioru gazociągu), a skończył się w dniu 14 stycznia 1975 r. i z tym dniem nieruchomość stanowiąca własność poprzedników prawnych uczestniczek została obciążona ograniczonym prawem rzeczowym.

W ocenie Sądu Rejonowego wnioskodawca wykazał, że był uprawniony do ingerencji we własność poprzednika prawnego uczestników. Stwierdzając nabycie służebności przez Skarb Państwa, Sąd Rejonowy wskazał, że posiadanie było wykonywane w imieniu Skarbu Państwa przez państwowe osoby prawne, które przed dniem 31 stycznia 1989 r. objęły w dobrej wierze służebność w posiadanie (art. 172 § 1 k.c. w związku z art. 292 k.c. i 352 k.c.).

W konkluzji, Sąd Rejonowy stwierdził nabycie służebności przesyłu przez zasiedzenie w pasie eksploatacyjnym gazociągu po 3 metry bieżące od osi gazociągów.

Uwzględniając apelację uczestniczek, Sąd Okręgowy wskazał, że szczególnie istotne było ustalenie, że budowa przedmiotowych linii gazowych nastąpiła w oparciu o decyzję z dnia 3 lutego 1964 roku (k. 103 do 115).

Z treści tej decyzji wynika, nie tylko uprawnienie do posadowienia i zainstalowania urządzeń właściwych dla przesyłu gazu, ale i uprawnienie do dostępu do tych urządzeń w celu ich konserwacji, co odnotowano w końcowej części decyzji. Zawarto tam ustalenie, że „osobom upoważnionym przez Zakłady Gazu Ziemi w T. przysługuje prawo wstępu do tych przewodów i urządzeń w

celu wykonywania czynności z ich konserwacją w myśl wyżej wymienionego art.”. Sąd Okręgowy podkreślił, że w decyzji wyraźnie odwołano się do art. 35 ust. 1 ustawy z dnia 12 marca 1958 roku o zasadach i trybie wywłaszczenia nieruchomości.

W ocenie Sądu Okręgowego, wnioskodawca wobec wykazania skutecznego przeniesienia na swoją rzecz uprawnień, które uzyskał jego poprzednik prawny w oparciu o art. 35 ust. 1 ww. ustawy, dysponował prawem do usytuowania i korzystania z urządzeń przesyłowych znajdujących się na przedmiotowej nieruchomości, w tym również w zakresie polegającym na wstępie na przedmiotową nieruchomość i podejmowania w stosunku do tych urządzeń działań niezbędnych dla zapewnienia ich sprawności technicznej.

Zdaniem Sądu Okręgowego, chociaż na wstępie decyzji powołano się na ustęp 1 art. 35 ustawy o zasadach i trybie wywłaszczenia nieruchomości, to jednak końcowa treść decyzji wskazuje na potwierdzenie ustawowego uprawnienia z art. 35 ustęp 2 tej ustawy przynajmniej za okres do 1 sierpnia 1985 roku, następnie zgodnie z art. 70 ustęp 2 ustawy o gospodarce gruntami i wywłaszczeniu nieruchomości, obowiązującej do dnia 1 stycznia 1998 roku, a końcowo w oparciu o art. 124 ustęp 6 ustawy o gospodarcze nieruchomościach.

Czynności wnioskodawcy, będącego właścicielem urządzeń służących do przesyłu gazu i jego poprzedników prawnych, polegające na posadowieniu i zamontowaniu gazociągów na nieruchomości nie stanowiącej ich własności oraz ich późniejszej konserwacji, realizowane na podstawie decyzji opartej na art. 35 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 12 marca 1958 roku o zasadach i trybie wywłaszczenia nieruchomości nie mają charakteru posiadania, którego wykonywanie mogłoby doprowadzić do zasiedzenia służebności gruntowej odpowiadającej treści służebności przesyłu.

Sąd Okręgowy podkreślił, że powyższa ocena prawna jest zgodna z uchwałą składu 7 sędziów Sądu Najwyższego z dnia 8 kwietnia 2014 roku, III CZP 87/13, a także z uchwałą składu 7 sędziów z dnia 9 sierpnia 2011 roku, III CZP 10/11.

Od postanowienia Sądu Okręgowego skargę kasacyjną złożył wnioskodawca, zaskarżając je w części oddalającej wniosek o stwierdzenie zasiedzenia

służebności związanej z gazociągiem D., zlokalizowanym na działce uczestniczek postępowania. W ramach pierwszej podstawy kasacyjnej (art. 398³ § 1 pkt 1 k.p.c.) skarżący zarzucił naruszenie art. 172 k.c. w zw. z art. 292 k.c. W ramach drugiej podstawy kasacyjnej (art. 398³ § 1 pkt 2 k.p.c.) skarżący zarzucił naruszenie art. 316 k.p.c. Na tych podstawach wniósł o uchylenie postanowienia w zaskarżonej części i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu do ponownego rozpoznania, ewentualnie o uchylenie postanowienia w zaskarżonej części i uwzględnienie wniosku.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Przesłaną oddalenia wniosku o zasiedzenie służebności gruntowej o treści odpowiadającej służebności przesyłu było przyjęcie przez Sąd Okręgowy założenia, że decyzja wyłączeniowa Prezydium Powiatowej Rady Narodowej w D. z dnia 3 lutego 1964 r. obejmowała zezwolenie na budowę oraz prawo wstępu na nieruchomości w celu konserwacji obu gazociągów: D. 7 i D. Tymczasem, jak trafnie wskazuje skarżący, z treści tej decyzji wynika, że dotyczy ona tylko zezwolenia na instalację oraz prowadzenia prac konserwatorskich gazociągu D. 7. W tej sytuacji kwestia zasiedzenia służebności odnoszącej się do przebiegu gazociągu D. pozostaje kwestią otwartą i wymaga ponownego rozpoznania przez Sąd Okręgowy z uwzględnieniem przywołanego przez ten Sąd stanowiska Sądu Najwyższego wyrażonego w uchwale siedmiu sędziów z dnia 8 kwietnia 2014 r., III CZP 87/13 (OSNC 2014 nr 7 - 8, poz. 68).

Dlatego na podstawie art. 398/15 w zw. z art. 108 § 2 k.p.c. orzeczono jak w postanowieniu.

eb